

Horváth Rebeka¹

A különösen kegyetlen bűncselekmények érzelemkiváltó hatása: a büntetőjog a közérzület kereszttüzében

A büntetőjog az egyetlen jogterület, ahol az érzelmek saját jogon elfogadottak, erre legjobb példa a különösen kegyetlen bűncselekmények esetköre.² Bizonyára minden ember érzékeli, hogy a mostani rohanó világban, amikor egy kattintással tudunk híreket olvasni és mindenhol körbevesznek az információk, számtalan erőszakos, elkövetési módját tekintve kegyetlen bűncselekmények arzenáljával van tele minden hírportál. A legalaposabb cikkek rendszerint tartalmazznak fotókat az elkövetés helyszínéről, a feltételezett elkövetőről, továbbá a nyilvánosságra hozott bizonyítékokat. Gyakran előfordul, hogy a sajtócikk olyan mértékben ferdíti a valóságot, hogy az már nyomokban sem tartalmaz a nyomozó hatóság által feltárt tényeket. Mindezt annak érdekében, hogy minél inkább tényfeltáróvá, meghökkentővé és megbotránkoztatóvá váljon a cikk, ezáltal érzelmeket kiváltva az emberekből a még több kattintás érdekében.³

Pszichológiai kutatások szerint az embernek eredendően van egy vágya: ki van éhezve más ember szörnyű szerencsétlenségére. Paradoxon, hogy mindeközben féli Istent és mélyen megveti a bűnt, amit más követ el. Elég, ha visszagondolunk a gladiátor-viadalokra, a nyilvános kivégzésekre és a büntetőjogtörténetben megjelenő tortúrákra, a kínzással egybekötött büntetésekre.⁴ Ezzel a pszichológiai jelenséggel magyarázható, hogy mennyien érdeklődnek a krimi-sorozatok, könyvek, bűnügyi vagy nyomozási tartalmú videójátékok, illetve a bíróságok elé kerülő büntetőügyek iránt. Az olasz szakirodalom ezt nevezi a „*nera mente*” jelenségnek, amely magyarul annyit tesz, hogy „sötét tudatalatti”.⁵

A másik oldala az érzelmek megközelítésének a büntetőjogban az emberek tisztán emberi, erkölcsi igazságérzete. Egy 2014-es olasz felmérés szerint tízből hét ember halálbüntetéssel sújtaná a nőt, aki megfojtotta, majd feldarabolta a férjét, majd annak maradványait a házuk kertjében elásta és virágágyásokat ültetett a felásott területre. A válaszadók több, mint fele azután is ragaszkodott a halálbüntetéshez, hogy kiderült, az elkövető súlyos skizofréniában szenved. Mit bizonyít mindez? Azt, hogy az emberek érzelmei egyirányúak. Érzékelik a nagy tárgyi súlyú bűncselekményt, merő félelem, undor és viszolygás tölti el őket a bizonyított tényállás alapján, ennek értelmében pedig a legsúlyosabb és ezáltal az általuk legarányosabbnak gondolt büntetést érzik szükségesnek kiszabni. Szamba sem veszik az alapvető emberi jogokat, a tény, hogy az elkövető is ember és vannak emberi jogai az elkövetett szörnyű tett ellenére. Arról nem is beszélve, hogy az elkövető cselekménye a kóros elmeállapotára tekintettel nem volt büntethető.⁶

Olaszországban az elmúlt években eddig nem látott méreteket öltött a katasztrófa-turizmus, a „*dark tourism*”, olaszul „*turismo dell'orrore*” jelensége. Utazási irodák „katasztrófa-utakat” szerveznek olyan helyszínekre, ahol nagy tragédiák történtek. Legkeresettebb úticélok továbbra

¹ Joghallgató, SZTE Állam- és Jogtudományi Kar.

² FEKETE BALÁZS: Jog és érzelmek: veszedelmes viszonyok? In: Fekete Balázs – Fleck Zoltán (szerk.): Tanulmányok a kortárs jogelméletéről. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015, 249-284. o.

³ ANNA ALBERTI: *Perché il crimine ci prende così tanto?*

In: <https://www.marieclaire.it/lifestyle/cultura/a27469142/il-crimine-ci-prende-cosi-tanto/> Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

⁴ *Perché siamo attratti dal true crime?* In: <https://www.unobravo.com/post/perche-siamo-attratti-dal-true-crime> Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

⁵ ALICE BENVENIGNI: *Perché siamo attratti dall'orribile? "Nera-Mente"*

In: <https://www.ivg.it/2019/03/perche-siamo-attratti-dallorribile/#> Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

⁶ ANNA ALBERTI: *Perché il crimine ci prende così tanto?*

In: <https://www.marieclaire.it/lifestyle/cultura/a27469142/il-crimine-ci-prende-cosi-tanto/>

Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

is a Harmadik Birodalom koncentrációs taborai, a múzeumok ad hoc felállított horror kiállításai kínzóeszközökről és horror-filmek kellékeiről, illetve a franciaországi *Pont de l'Alma* alagút, ahol *Lady Diana* életét vesztette 1997-ben.⁷

Az egyik legnépszerűbb olasz helyszín a *Cogne*-i villa, ahol a kis *Samuele Lorenzi* 2002-ben rejtélyes körülmények között elhunyt. A hároméves kisfiú halálát koponyalapi törés okozta, az elkövető a kisfiú édesanyja volt, aki 17 nagy erejű ütést mért a fia koponyájára. A közbeszédben máig beszélnek arról, hogy a kis házikó vérben fürdött az elkövetés idején. A vádlott 2018-ban szabadult a börtönből jó magaviseletért, az egykori édesanyja a közutalat tárgyává vált, ennek ellenére visszaköltözött a *Valle D'Aosta*-i kisvárosba a férjével és a két gyermekével.⁸

Másrésről, nemcsak a helyszínre való elutazás, de a gyilkoshoz és az elkövetéshez kapcsolódó eszközök gyűjtése is egy a bűnözésre adott kollektív reakciók közül. Olyan nagyszámú gyűjtőről van szó, hogy weboldalak működnek abból a célból, hogy a legelszántabb ereklyegyűjtőgetők megszerezzék az adott gyilkossághoz kapcsolódó rajzokat, leveleket, ruhadarabokat, a bűnözők személyes tárgyait és a háttorzongató fotókat a bűncselekmény helyszínéről.⁹

Az egyik leghíresebb, az olasz közérzetet a média kegyetlensége által feldúlt gyilkosság *Sarah Scazzi*¹⁰ megöléséhez kapcsolódik. A 15 éves lány 2010. augusztus 26-án *Avetraban* tűnt el. A nyomozóhatóság a lány családjánál kezdte a keresést, kihallgatták a szüleit, az unokatestvéreit, a nagynénjét és a nagybátyját. A fiatal lány levelezését átkutatva a rendőrség arra a következtetésre jutott, hogy *Sarah* önként ment el, levelei alapján idősebb barátokhoz vágyódott külföldre. Azonban a gyanú a nyomozás során visszaterelődött *Sarah* családjára. *Michele Misseri*, *Sarah* nagybátyja feltűnően sok tárgyat talált az unokahúgához kapcsolódóan a városban, mellyel igyekezett a gyanút elterelni a családról. *Sabrina Misseri*, *Sarah* unokatestvére volt az utolsó, aki az eltűnt lánnyal még beszélt, mert találkozóra várta a tengerparton. *Sarah* eltűntté nyilvánításának 42. napján *Michele Misseri* beismerte a gyilkosságot és megmutatta a rendőrségnek azt a kutat, amelybe a holttestet rejtette. A boncjegyzőkönyv megállapította, hogy *Sarah* halálát fulladás okozta, minden jel arra utalt, hogy övvel vagy ehhez hasonló eszközzel fojtották meg. A lány testén szexuális erőszakra utaló nyomokat is találtak. *Misseri* beismerte, hogy megerőszakolta az unokahúgát, mielőtt végzett vele. *Misseri* alantas indítéka a lánya, *Sabrina* örült féltékenysége volt *Sarah* szépségére. *Sarah Scazzi* édesanyja szerepelt a Rai 3 „*Ki látta?*” című élő műsorban a televízióban, amikor megszakították az adást és bejelentették, hogy több mint egy hónapja eltűnt lányát annak saját nagybátyja ölte meg, miután előzőleg megerőszakolta.¹¹ Az édesanya 11 percen át kövé dermedt arccal ült és egyetlen szót sem szólt, majd ügyvédje kivezette a stúdióból. „*Az, ami itt történt, egy olyan kultúra végső határát jelenti, amely már régóta a média jogává és kötelességévé tette azt, hogy mindent ellenőrizzen, mindenhová belépjen és kövesse létünket*

---

⁷ ALICE BENVENIGNO: *Perché siamo attratti dall'orribile?* "Nera-Mente"

In: <https://www.ivg.it/2019/03/perche-siamo-attratti-dallorribile/#> Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

⁸ SILVIA MARI: *Ventuno anni fa il delitto di Cogne, la verità nello studio del sangue. Cosa fa oggi Annamaria Franzoni.* In: <https://www.dire.it/30-01-2023/866544-ventuno-anni-fa-delitto-cogne-annamaria-franzoni-sangue/> Utolsó látogatás időpontja: 2024.05.13.

⁹ ANNA ISABEL PERIS MENDOZA: *L'INTERPRETAZIONE DELLE EMOZIONI PER IL CRIMINOLOGO SULLA SCENA DEL CRIMINE.*

In: chromeextension://efaidnbmninnibpcapjcgglefindmkaj/https://www.sicurezzaegiustizia.com/wp-content/uploads/2017/04/SeG_I_MMXVII_MENDOZA.pdf Utolsó látogatás időpontja: 2024.05.13.

¹⁰ *5 delitti d'estate che hanno segnato la memoria collettiva degli italiani.* In: <https://www.wired.it/articoli/i-5-delitti-d-estate-che-hanno-segnato-la-memoria-collettiva-degli-italiani/> Utolsó látogatás időpontja: 2024.06.01.

¹¹ *Mamma di Sarah Scazzi cerca "una parola di verità". Apre a un confronto con 'zio' Michele.* <https://www.rainews.it/articoli/2024/03/mamma-di-sarah-scazzi-cerca-una-parola-di-verita-apre-a-un-confronto-con-zio-michele-delitto-di-avetrana-valentina-misseri-concetta-017dd922-2412-45a0-ad1f-34d3816cf629.html> Utolsó látogatás időpontja: 2024.06.01.

egészen annak végső pillanatáig” – nyilatkozta az *Il Giornale*.¹² A riporternő érzéketlen, szenzációhajhász, az empátiát a végletekig mellőző viselkedése a közutálat tárgyává tette a nőt. Az olasz közmédiát ezen lépése alapján *Pugliában* a társadalom morbid kíváncsiságának kiszolgálójának nevezték.

Felmerül tehát a kérdés: honnan ered az emberi lélek sötét oldala, a brutális gyilkosságok és tragédiák iránti vonzalom? Híres igazságügyi pszichiáterek arra a következtetésre jutottak, hogy a „gonosz” nagyon hasonlóan van jelen mindannyiunkban, azonban abban különbözik a bűnöző az átlagembertől, hogy amelyről az átlagember csak álmodozik vagy képzeleg, azt a bűnöző a gyakorlatban meg is valósítja.

Mit bizonyít mindez? Azt, hogy a gonosz mindannyiunkat elbűvöl, a sorsunk csupán attól függ, hogy hogyan reagálunk a hívására. Van, aki elnyomja magában a gyarlóságát, harcol ellene és a békét választja. Olyan is van, aki megdöbbenve olvassa ezeket a sorokat, mert soha nem voltak ilyen gondolatai. Ugyanakkor van olyan is, aki egyre távolabb merészkedik a saját emberségétől és átadja magát a legbelsőbb ösztöneinek.¹³

Az eddigieket összegezve egyáltalán nem könnyű általános következtetéseket megfogalmazni az érzelmek jogi kutatásáról. Az azonban bizonyos, hogy érzelmek nem vonhatók ki teljes mértékben a jogtudományból. Hiszen a jogtudomány az ember életét, társadalmi létezését helyezi keretbe. A büntetőjog az a jogtudományi terület, amely a leggyakrabban reagál az emberi érzésekre, amelyek az embereket összekötik, szétválasztják, cselekvésre készítetik. Az érzelem maga az ember, a jog pedig az ember érdeke. Nem létezhetnek egymás nélkül.

Irodalomjegyzék:

- FEKETE BALÁZS: *Jog és érzelmek: veszedelmes viszonyok?* In: Fekete Balázs – Fleck Zoltán (szerk.): *Tanulmányok a kortárs jogelméletéről*. ELTE Eötvös Kiadó, Budapest, 2015, 249-284. o.

- ANNA ALBERTI: *Perché il crimine ci prende così tanto?*

In: <https://www.marieclaire.it/lifestyle/cultura/a27469142/il-crimine-ci-prende-cosi-tanto/>

Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

- *Perché siamo attratti dal true crime?* In: <https://www.unobravo.com/post/perche-siamo-attratti-dal-true-crime> Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

- ALICE BENVENÜ: *Perché siamo attratti dall'orribile? "Nera-Mente"*

In: <https://www.ivg.it/2019/03/perche-siamo-attratti-dallorribile/#>

Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

- SILVIA MARI: *Ventuno anni fa il delitto di Cogne, la verità nello studio del slangue. Cosa fa oggi Annamaria Franzoni.* In: <https://www.dire.it/30-01-2023/866544-ventuno-anni-fa-delitto-cogne-annamaria-franzoni-sangue/>

Utolsó látogatás időpontja: 2024.05.13.

- ANNA ISABEL PERIS MENDOZA: *L'INTERPRETAZIONE DELLE EMOZIONI PER IL CRIMINOLOGO SULLA SCENA DEL CRIMINE.*

In: chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.sicurezzaegiustizia.com/wp-content/uploads/2017/04/SeG_I_MMXXVII_MENDOZA.pdf

Utolsó látogatás időpontja: 2024.05.13.

- *I 5 delitti d'estate che hanno segnato la memoria collettiva degli italiani.*

In: <https://www.wired.it/article/i-5-delitti-d-estate-che-hanno-segnato-la-memoria-collettiva-degli-italiani/> Utolsó látogatás időpontja: 2024.06.01.

- *Mamma di Sarah Scazzi cerca "una parola di verità". Apre a un confronto con 'zio' Michele.*

¹² In: <https://www.wired.it/article/i-5-delitti-d-estate-che-hanno-segnato-la-memoria-collettiva-degli-italiani/>

¹³ ALICE BENVENÜ: *Perché siamo attratti dall'orribile? "Nera-Mente"*

In: <https://www.ivg.it/2019/03/perche-siamo-attratti-dallorribile/#> Utolsó látogatás időpontja: 2024.04.01.

In: <https://www.rainews.it/articoli/2024/03/mamma-di-sarah-scazzi-cerca-una-parola-di-verita-apre-a-un-confronto-con-zio-michele-delitto-di-avetrana-valentina-misseri-concetta-017dd922-2412-45a0-ad1f-34d3816cf629.html>

Utolsó látogatás időpontja: 2024.06.01.